

**Шульська Н. М.**

Волинський національний університет  
імені Лесі Українки

**Зінчук Р. С.**

Волинський національний університет  
імені Лесі Українки

**Римар Н. Ю.**

Білоцерківський національний аграрний університет

## СЛОВОТВОРЕННЯ ЧОЛОВІЧИХ НЕОФІЦІЙНИХ НАЗВ У ДІАЛЕКТНІЙ КОМУНІКАЦІЇ: СУФІКСАЛЬНІ ДЕРИВАТИ

*У статті досліджено словотворення чоловічих прізвищ, що побутують у західнополіській діалектній комунікації. З'ясовано, що мовний простір Західного Полісся – складне й багатошарове утворення, у межах якого взаємодіють архаїчні риси північної та південно-західної діалектних систем, а також активно проникає сучасна сленгова й жаргонна лексика.*

*Установлено, що в прізвищах, як і в прізвищах, серед засобів морфологічного словотворення засвідчена лише суфіксація, адже префіксальні похідні виявлені ще на рівні творення апелятивів, де і з'явилися префіксальні морфи. Суфіксальними дериватами кваліфіковано ті утворення, що не мають омонічних дублетів серед апелятивів і які не зафіксовані в лексикографічних джерелах. Звернуто увагу на продуктивні суфіксальні моделі чоловічого неофіційного іменування. Матеріалом розвідки слугували власні записи прізвищ, зроблені в населених пунктах Західного Полісся від респондентів різного віку, насамперед діалектоносіїв. Студіювання вуличних антропонімів показало, що морфологічні деривати – це індивідуальні неофіційні особові назви переважно за родинною належністю.*

*Системний аналіз чоловічих суфіксальних дериватів у народно-побутових іменуваннях засвідчив такі їхні різновиди: а) патронімні і матронімні: -ич || -іч, -ович (-увич, -евич), б) поліфункційні у значенні патронімних чи матронімних: -ак, -ан || -ан', -ец' (-ец, -иц, -иц'), -ик || -ік (-ек, -'ек), -к-о, -ок (-ек, -'ек), -ук, -ус || -ус'. За кількістю репрезентантів в антропонімній базі диференційовано такі типи суфіксальних словотвірних моделей: а) високопродуктивні: -ик || -ік, -к-о, -ович, -ец' у патронімних (пропатронімних), матронімних (проматронімних) особових назвах; б) продуктивні: -ок, -ц'о в патронімних (пропатронімних), матронімних (проматронімних), гінеконімних назвах; в) малопродуктивні: -ак, -ан || -ан', -ук, -ус || -ус'. Підсумовано, що прізвищова творчість жителів Західного Полісся виявляє як загальноукраїнські антропонімні тенденції у використанні загальноновживаних словотвірних моделей, так й окреслює локальні особливості. Усе це свідчить про широкі можливості прізвищових номенів, які особливо потребують ретельних фіксацій і докладних регіональних студій.*

**Ключові слова:** словотвір, прізвище, говірка, діалектна комунікація, суфіксальні деривати, антропонімія.

**Постановка проблеми.** У системі неофіційної антропонімії прізвища посідають особливе місце як гнучкий інструмент мовного позначення особи, що водночас виконує соціально-комунікативну, ідентифікаційну та експресивну функції. На відміну від офіційних іменувальних одиниць (імені, прізвища, по батькові), прізвище виникає і функціонує в конкретному лінгвосередовищі, безпосередньо відображаючи соціальні ролі, фізичні чи поведінкові особливості особи, комунікативну

ситуацію, ставлення мовців. Цей тип номінації надзвичайно динамічний, ситуативно гнучкий і зазвичай конотативний. Сьогодні прізвища – це маркери локальної мовної традиції, культурної пам'яті та колективної ідентичності, тому вони мають важливе значення як фрагменти живої народної мови, що зберігає регіональну своєрідність.

Особливо цінним джерелом для аналізу прізвищових моделей є діалектне мовлення,

у межах якого ці одиниці набувають локального колориту, компілюючи архаїчні риси народного словотвору і сучасні мовні інновації (сленг, жаргон, елементи молодіжної субкультури). Діалектні прізвиська демонструють високий рівень креативності мовців, що виявлено в словотвірних моделях, зокрема в суфіксальній деривації.

Мовний простір Західного Полісся – складне й багатопланове утворення, у межах якого взаємодіють архаїчні риси північної та південно-західної діалектних систем, а також виявлено активне проникнення сучасної сленгової й жаргонної лексики. Унікальність цього ареалу визначена його прикордонним статусом, що зумовлює помітні польські мовні впливи й формує специфічну комунікативну систему. Такий лінгволандшафт створює сприятливі умови для дослідження неофіційної антропонімії, зокрема прізвиськової номінації, яка виявляє широкий спектр дериваційних моделей, функційно-прагматичних характеристик і культурних маркерів локальної ідентичності. За статево-родовою диференціацією найбільш поширені в неофіційній комунікації чоловічі найменування. Зважаючи на це, актуальним є словотвірний аналіз чоловічих прізвиськ у західнополіському діалектному мовленні, що дає змогу виявити характерні дериваційні моделі, визначити частотність і функційне навантаження окремих афіксальних формантів, простежити взаємозв'язок між формальною структурою та комунікативною функцією прізвиськ.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У сучасній науковій парадигмі дослідники зазвичай розглядають прізвиська в діалектному аспекті, аналізуючи словотвірно-структурну специфіку неофіційних особових іменувань. Особливості словотвору прізвиськ, зокрема науковий опис морфологічних і неморфологічних способів деривації, періодично стають об'єктом дослідження учених у контексті вивчення неофіційної антропонімії загалом. Так, Ю. Прадід досліджує словотвірні особливості прізвиськ поряд із мотиваційною та функційною специфікою [10]. Натрапляємо на студії, присвячені вивченню словотвору прізвиськ окремих регіонів. О. Антонюк на матеріалі антропонімії Донецчини вивчає неофіційні назви, утворені морфологічним способом [1]. О. Вербовета студіює структурний аспект офіційних та неофіційних іменувань Тернопільщини [4]. Словотвірні типи відантропонімічних прізвиськ однієї говірки представляє в науковій розвідці Л. Лонська [5]. Відонімні деривати серед сучасних неофіційних антропонімів

аналізує О. Михальчук [6]. На способи творення неофіційних антропонімів Львівщини звертають увагу М. Наливайко (лексико-семантичний спосіб) [7] і С. Панцьо (відонімні деривати) [8]. Явище афіксації серед способів творення прізвиськ Вінниччини диференціює В. Павлюк [9]. У словотвірному плані неофіційні найменування поліщуків надзвичайно колоритні й оригінальні. Вони ставали об'єктом аналізу Г. Аркушина, який схарактеризував лексико-семантичні деривати [2] та прізвиська-композити [3], а також Н. Шульської, яка зацентрувала увагу на засобах і способах творення жіночих неофіційних іменувань у сімейно-родовій антропонімії Західного Полісся [13]. Дериваційний потенціал західнополіських прізвиськ, зокрема лексико-семантичний спосіб словотвору неофіційних антропонімів, знайшов відображення в публікаціях Н. Шульської, Н. Костусяк та ін. [14; 15]. Попри дослідницьку зацікавленість словотвірно-структурним аспектом неофіційної антропонімії, докладного наукового опису потребують прізвиська з погляду морфологічного словотворення, зокрема щодо продуктивності афіксів, а також типів деривації. Актуальними на сьогодні є розвідки, здійснені на матеріалі прізвиськ, з докладним аналізом кожного способу словотвору, виявленого в неофіційних іменуваннях.

**Мета статті** – на матеріалі західнополіських прізвиськ здійснити аналіз продуктивних чоловічих словотвірних моделей у діалектному мовленні, зокрема докладно схарактеризувати суфіксальні деривати в неофіційній комунікації.

**Виклад основного матеріалу.** У прізвиськах, як і в прізвищах, серед засобів морфологічного словотворення засвідчена лише суфіксація, адже префіксальні похідні виявлені ще на рівні творення апелятивів, де і з'явилися префіксальні морфи. Суфіксальними дериватами кваліфіковано ті утворення, що не мають омонімічних дублетів серед апелятивів і які не зафіксовані в лексикографічних джерелах. У морфологічних неофіційних іменуваннях, що містять поліфункційні форманти, вже повністю втрачена їхня квалітативна ознака, оскільки ці суфікси вживані у функції патронімічних чи матронімічних, пор. *Петр'ак* 'син (онук) Петра' і *Варвар'ук* 'син (онук) Варвари'. Досліджуючи особливості патронімів, П. Чучка наголошував, що «більшість сучасних патронімічних формантів – це колишні (а нерідко й сучасні, живі) засоби вираження демінутивності. Первісні атрибутивні форманти почали виражати патронімість, оскільки натякали, що денотатові

властива якась риса особи, названа твірною основою» [12, с. 52].

Здійснити чітке розмежування наявності квалітативної ознаки чи її втрати в дериватах із поліфункційними афіксами в прізвиськах можливо через з'ясування мотиваційної характеристики досліджуваного антропоніма, пор. *Іва́нець* < Іван 'син (онук) Івана', *Кири́льцо* < Кирило 'син (онук) Кирила' й *Іва́нець* < Іван, *Кири́льцо* < Кирило 'низького зросту або худі'. Суфіксальний аналіз чоловічих антропонімних дериватів у статті здійснено за виявленими словотвірними моделями (далі СМ). Для системного представлення суфіксальної деривації чоловічих прізвиськ подано аналіз засвідчених СМ у порядку їхньої градаційної продуктивності в неофіційній антропонімії Західного Полісся.

**Словотвірна модель на -ик || -ік.** У патронімних (пропатронімних), матронімних (проматронімних) іменуваннях аналізований поліфункційний формант уже репрезентує нейтральну конотацію, оскільки такі назви виконують лише ідентифікаційно-диференційну функцію без жодної характеристики. Спостережено утворення патронімного типу: *Арка́шик* 'син (онук) Аркаші', *Кондра́тик* 'син (онук) Кіндрата', *Льо́ник* 'син (онук) Льоні', *Мака́рик* 'син (онук) Макара'; а також матронімного: *Га́пчик* 'син (онук) Гапки', *Го́лік* 'син (онук) Голі', *Ду́нік* 'син (онук) Дуні', *Зі́нчик* 'син (онук) Зіньки', *Зо́йчик* 'син (онук) Зойки'. У наборі дериватів аналізованої СМ засвідчено патронімні (пропатронімні) і матронімні (проматронімні) чоловічі найменування, переважно молодшого віку, в основах яких умотивовані похідні за іменем, прізвиськом, прізвиськом батька (діда), які могли бути утворені так: *Купрі́йчик* < Купрій(ко)(ець) 'син (онук) Купрія', *Никоді́мчик* < Никодим(ко)(ець) 'син (онук) Никодима', *Прокóпчик* < Прокоп(ко)(ець) 'син (онук) Прокопа', *Тихо́нчик* < Тихон(ко)(ець) 'син (онук) Тихона'. Простежено тотожні деривати: *Каньóрчик*, *Хвільчик*, *Юхі́мчик*.

Нерідко суфікс *-ик* || *-ік* зреалізовує матронімну функцію, переважно в найменуваннях синів, яких виховувала лише мати. Ця тенденція простежена в багатьох населених пунктах Західного Полісся: *Ве́рчик* 'син Верки', *Га́пчик* 'син Гапки', *Ду́нчик* 'син Дуньки', *Катері́нчик* 'син Катеринки', *Марі́нчик* 'син Маринки'. Побутують похідні від прізвиськ: *Бригаді́рчик* 'син (онук) Бригадіра', *Кабан́чик* 'син (онук) Кабанá', *Корольчик* 'син (онук) Короля', *Майóрчик* 'син

(онук) Майóра', *Муля́рчик* 'син (онук) Муляра', *Пасту́шик* 'син (онук) Пастухá'. Окремо виділено антропоніми, похідні від прізвищ із фонетико-морфемними модифікаціями: *Бі́чик* < Бичок, *Бу́тік* < Бутенко, *Бу́слик* < Бусел, *Чи́чик* < Чичотка. У західних і північних говірках західно-поліського діалекту суфікс *-ик* репрезентований модифікантами *-ек* || *-'ек*, пор. *Лу́к'я́нчек* 'син (онук) Лук'яна', *Юхі́мчек* 'син (онук) Юхима'.

Поліфункційність аналізованого суфікса засвідчила, що в одних випадках він може виконувати демінутивну функцію, в інших – патронімну. Якщо на рівні офіційних антропонімів це простежити вже практично неможливо, то серед неофіційних іменувань відіменного походження функційна диференціація афікса виразна при обов'язковому залученні мотиваційно-номінаційного принципу, пор. *Степа́нчик* 'син (онук) Степана' і *Степа́нчик* < Степан 'невисокого зросту'.

**Словотвірна модель на -к-о.** Як свідчать дослідники, демінутивний суфікс *-к-о* згодом став нейтральним антропонімним формантом, а далі почав виконувати патронімну функцію. СМ високопродуктивна у вуличних прізвиськах, особливо в сімейно-родових антропонімах з іменними основами. На Західному Поліссі зафіксовано деривати з непохідними основами: *Бори́сько* 'син (онук) Бориса', *Гада́мко* 'син (онук) Гадама', *Гна́тко* 'син (онук) Гната', *Кондра́тко* 'син (онук) Кіндрата', *Марти́нко* 'син (онук) Мартина'; з похідними основами: *Анто́шко* 'син (онук) Антоші', *Льо́нько* 'син (онук) Льоні', *Макаре́йко* < Макарей < Макар, *Назаре́йко* < Назарей < Назар, *Пилипе́йко* < Пилипей < Пилип, *Степане́йко* < Степаней < Степан. Зрідка виявлено матроніми: *Ори́сько* 'син (онук) Орісі', *Праксе́мко* 'син (онук) Праксеми'. Засвідчено форму, утворену від прізвиська, *Буга́йко* 'син (онук) Бугая' тощо. Спостережено, що в таких антропонімах уже відсутній первісний експресивний компонент.

**Словотвірна модель на -ович.** Відомо, що зазначений формант – секундарний, утворений поєднанням двох суфіксів *-ов* та *-ич*. Указана СМ продуктивна в сімейно-родових антропонімах. Утворення такого типу тотожні з офіційними іменами по батькові. Кваліфікація аналізованих дериватів як прізвиськових одиниць зумовлена тим, що такі антропоніми ідентифікують лише одну конкретну людину в населеному пункті. Із цим суфіксом функціують прізвиська-патроніми (пропатроніми), тотожні з офіційними іменами по батькові: *Власович* 'син (онук) Власа',

*Гарасімович* ‘син (онук) Герасима’, *Гна́тович* ‘син (онук) Гната’, *Ка́рпович* ‘син (онук) Карпа’ і т. ін. За кількісним показником набагато більше матронімів, що спричинено родинним устроєм: *Галі́нович*, *Годáркович*, *Да́ркович*, *Ду́нович*, *Зі́нович*, *Ка́тькович*, *Ма́рінович*, *Мо́тькович*, *Тама́рович*. Носії цих неофіційних іменувань – переважно сини, котрих виховувала одна жінка без чоловіка. Специфічно, що дериватів із засвідченим формантом не зафіксовано серед іменувань онуків. Зрозуміло, що родова належність у продемонстрованих антропонімах указує на їхній нейтральний конотативний характер. Такі утворення свідчать про давність неофіційної системи називання, а також її специфічність на фоні інших антропонімічних категорій, їх навіть пов’язують із матриархальним устроєм. У говірках Західного Полісся виявлено суфікси-варіанти, частіше *-увич*: *Гу́ндувич*, *Ду́нькувич*, *Зо́ськувич*, *Сиклі́тувич*, *Мо́тькувич*, *Мо́тювич*, *Пара́скувич*, *Фіду́ркувич*; рідше *-евич*: *Макаре́вич*, *Сінке́вич*; *-ович*: *Микола́йович*, *Тара́сович*.

**Словотвірна модель на -ец’.** Діалектна фонетика Західного Полісся зумовила вживання в основному варіантів аналізованого афікса *-ец*, *-иц*, *-иц’*. У неофіційних назвах родинного типу квалітативна функція поліфункційного форманта *-ец’* уже не така виразна, вона лише частково вказує на зменшеність, тому формант і вживаний в іменуваннях синів та онуків, пор.: *Вихторéц* ‘син (онук) Віктора’, *Гантонéц* ‘син (онук) Гантона’, *Макаре́ц* ‘син (онук) Макара’, *Никоді́мець* ‘син (онук) Никодима’, *Потáпець* ‘син (онук) Потапа’, *Юхі́мець* ‘син (онук) Юхима’. Спостереження показали, що деривати подібного типу можуть однаково вказувати на гінеконімний характер суфікса в неофіційних назвах. За тотожною схемою антропонімічні форми можуть бути утворені від патронімічних (пропатронімічних) прізвиськ: *Бугаéц* ‘син (онук) Бугая’, *Вилі́хві́нець* ‘син (онук) Виліхві́на’, *Кабанéц* ‘син (онук) Кабаня’. Засвідчений формант і в родинних назвах із вказівкою на рід заняття першоносія: *Бондарéць* ‘син (онук) Бондара’, *Ковале́ць* ‘син (онук) Ковалія’, *Матро́сець* ‘син (онук) Матросця’, *Столяре́ць* ‘син (онук) Столяра’.

**Словотвірна модель на -ич || -іч.** У західнополіських говірках (західна і північна частина) уживаний фонетичний варіант *-еч*. Найбільше утворень маніфестують чоловічі похідні і непохідні іменні основи: *Ваку́ліч* ‘син (онук) Вакули’, *Кузьмі́ч* ‘син (онук) Кузьми’, *Хо́міч* || *Хо́меч* ‘син (онук) Хоми’, *Юхі́міч* ‘син (онук) Юхима’,

*Яре́міч* ‘син (онук) Яреми’. Патронімічний характер виражають матроніми на зразок *Га́ніч* ‘син (онук) Гапки’, *Га́ніч* ‘син (онук) Гані’, *Го́ліч* ‘син (онук) Голі’, *Ду́ніч* ‘син (онук) Дуні’, *Катері́ніч* ‘син (онук) Катерини’, *Марі́ніч* ‘син (онук) Марини’, *Ярі́ніч* ‘син (онук) Ярини’. Часто такі назви вмотивовані не лише іменем матері, але й іменем дружини, коли вона має вищий статус у сім’ї. Продемонстровані деривати виражають нейтральну конотацію.

**Словотвірна модель на -ок.** У вуличних іменуваннях родового характеру поліфункційний дериватор використаний для ідентифікації молодших осіб чоловічої статі, що пояснено зменшено-здрібнілою специфікою суфіксів. Зафіксовано форми, умотивовані особовими іменами та їхніми варіантами, а також прізвиськами за родом заняття чи іншими особливостями батька (діда): *Гусачо́к* ‘син (онук) Гусака’, *Костючо́к* ‘син (онук) Костюка’, *Кузючо́к* ‘син (онук) Кузюка’, *Лісничо́к* ‘син (онук) Лісника’, *Панасо́к* ‘син (онук) Панаса’, *Зиньо́к* ‘син (онук) Зиня < Зино́вія’, *Максі́мок* ‘син (онук) Максима’. Спорадично СМ використана в похідних від прізвиськ: *Далючо́к* < Далюк, *Петручо́к* < Петрук. У говірках після м’яких приголосних суфікс може зазнавати фонетичної модифікації -’ек, пор.: *Ковале́к*, *Мотиле́к*.

**Словотвірна модель на -ц’-о.** За нашими спостереженнями, формант *-ц’-о* в прізвиськах вказує на виразну здрібнілість. Аналізований суфікс переважно вживаний у патронімічних (пропатронімічних) чоловічих антропонімах: *Гада́мцьо* ‘син (онук) Гадама’, *Гаврі́лцьо* ‘син (онук) Гаврила’, *Микола́йцьо* ‘син (онук) Миколая’, *Пили́пцьо* ‘син (онук) Пилипа’, *Акайо́мцьо* ‘син (онук) Акайома’, *Бригаді́рцьо* ‘син (онук) Бригадира’; рідше – у матронімічних дериватах: *Тамарі́цьо* ‘син (онук) Тамари’, *Міле́нцьо* ‘син (онук) Мілені’.

**Словотвірна модель на -ус || -ус’.** У західнополіській антропонімічній системі засвідчено лише назви матронімічного типу: *Ва́ркусь* ‘син Варки’, *Ганну́сь* ‘син Ганни’, *Галю́нусь* ‘син Галюні’, *Мару́сь* ‘син Марії’, *Міла́нусь* ‘син Меланії’. Такі відфемінні деривати, очевидно, не мають уже первісної демінутивності дериватора, що зумовлено втратою її на стадії родової антропонімізації. Неофіційні особові назви такого зразка можуть бути і гінеконімами. Специфічно, що серед похідних не виявлено патронімічних чи пропатронімічних антропонімів.

**Словотвірна модель на -ук.** Поліфункційна СМ продуктивна в іменуваннях родового

характеру (найменування молодших осіб – синів, онуків), особливо відіменних і за родом діяльності з незначним відтінком зменшеності, де вона зреалізовує патронімну функцію. Якщо, наприклад, у закарпатських говірках, за твердженням П. Чучки, форми з суфіксом *-ук* не мають вікової диференціації [12, с. 50], то на Західному Поліссі цей формант уживаний лише в назвах молодших за віком носіїв. Про утворення з суфіксом *-ук* молодших осіб свідчать і лексикографічні фіксації, пор. апелятиви *ковальчук* ‘учень коваля’ (11, II, с. 260), *вовчук* ‘молодий вовк’ (11, I, с. 246), *орлюк* ‘молодий орел’ (11, III, с. 63). Побутують деривати з непохідними основами: *Бондарук* ‘син (онук) Бондара’, *Мелничук* ‘син (онук) Мелника’, *Рибачук* ‘син (онук) Рибакá’. До утворень з похідними основами відносимо неофіційні антропоніми: *Бондарчук* ‘син (онук) Бондара’, *Владичук* ‘син (онук) Влада’, *Ковальчук* ‘син (онук) Ковалéя’, *Менечук* ‘син (онук) Мена < Євмена’, *Мусійчук* ‘син (онук) Мусія’. Продемонстровані сучасні морфологічні деривати відображають давні словотвірні явища в антропонімії, оскільки ще в допрізвищевий період функціювали такі утворення, які виражали так само патронімну чи матронімну функцію і які пізніше були кодифіковані в прізвища, пор. сучасні офіційні антропоніми: *Грицюк*, *Климук*, *Мельничук*, *Михальчук*, *Ковальчук* і т. ін. Спорадично засвідчено назви-матроніми: *Варварук* ‘син (онук) Варвари’, *Грипчук* ‘син (онук) Грипи’.

**Словотвірна модель на -ак.** На думку дослідників, первинна функція суфікса *-ак* у власних назвах була демінутивною. Пізніше цей формант утратив її і набув значення патронімності, з яким відомий багатьом слов’янським антропонімічним системам. Засвідчений формант, незважаючи на свою апелятивну специфіку, побутує в сімейно-родових антропонімах, переважно матронімах і гінеконімах (у західнополіських говірках уживаний варіант *-’ек* після м’яких приголосних): *Хіма́к*

‘син Хіми’, *Зурне́к* ‘чоловік Зурни’, *Мице́к* ‘син Міци’. Збереження цього дериватора в родинних назвах свідчить про давність таких утворень. Серед західнополіських неофіційних іменувань родинного характеру аналізована СМ малопродуктивна.

**Словотвірна модель на -ан || -ан’.** У слов’янських мовах цей формант, як уважає П. Чучка, міг виконувати як квалітативну, так і патронімну функцію [12, с. 52]. Патронімна специфіка форманта в західнополіських прізвиськах виявлена спорадично: *Петра́нь* ‘син Петра’, *Макара́нь* ‘син Макара’, *Серга́н* ‘син Сергія’.

**Висновки і пропозиції.** Отже, системний аналіз чоловічих суфіксальних формантів у народно-побутових іменуваннях Західного Полісся засвідчив такі їх різновиди: а) патронімі і матронімі: *-ич* || *-іч*, *-ович* (*-увич*, *-евич*), б) поліфункційні у значенні патронімічних чи матронімічних: *-ак*, *ан* || *-ан’*, *-ец’* (*-ец*, *-иц*, *-иц’*), *-ик* || *-ік* (*-ек*, *-’ек*), *-к-о*, *-ок* (*-ек*, *-’ек*), *-ук*, *-ус* || *-ус’*. За кількістю репрезентантів в антропонімічній базі Західного Полісся встановлено такі типи суфіксальних словотвірних моделей: а) *високопродуктивні*: *-ик* || *-ік* (*Прокóпик*), *-к-о* (*Марті́нко*), *-ович* (*Ка́рпович*), *-ец’* (*Рома́нець*) у патронімічних (пропатронімічних), матронімічних (проматронімічних) особових назвах; б) *продуктивні*: *-ок* (*Гусачо́к*), *-ц’о* (*Гада́мц’о*) в патронімічних (пропатронімічних), матронімічних (проматронімічних), гінеконімічних назвах; в) *малопродуктивні*: чоловічі: *-ак* (*Хіма́к*), *-ан* || *-ан’* (*Петра́нь*), *-ус* || *-ус’* (*Ва́ркусь*).

Як бачимо, прізвиськова творчість жителів Західного Полісся виявляє як загальноукраїнські антропонімічні тенденції у використанні загально-вживаних словотвірних моделей, так й окреслює локальні особливості. Усе це свідчить про широкі можливості прізвиськових номенів, які особливо потребують ретельних фіксацій і докладних регіональних студій. Дослідження неофіційних іменувань осіб на синхронному рівні дозволяє розпочати антропонімічні пошуки в діяхронії.

#### Список літератури:

1. Антонюк О. В. Прізвиська, утворені морфологічним способом (на матеріалі антропонімії Донецької області). *Вісник Донецького національного університету. Серія: Гуманітарні науки*. 2014. Вип. 1–2. С. 15–19.
2. Аркушин Г. Л. Західнополіські прізвиська, утворені лексико-семантичним способом. *Acta Onomastika. Ročník XLI–XLII. Praha*, 2001. S. 7–17.
3. Аркушин Г. Л. Прізвиська-композиції в говірках Західного Полісся. *Słowiańskie composita antropimiczne. Rozprawy Slawistyczne*. 16. Lublin : Wydawnictwo UMCS, 2000. S. 39–44.
4. Вербовета О. С. Допитання структурного аспекту офіційних та неофіційних іменувань (на матеріалі антропонімії Тернопільщини). Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : *Мовознавство*. Тернопіль : ТНПУ, 2014. Вип. I (23). С. 20–25.
5. Лонська Л. І. Словотвірні типи відантропонімічних прізвиськ (на матеріалі неофіційних особових найменувань у говірці с. Руська Поляна Черкаської області). *Мовознавчий вісник*. 2019. Вип. 26. С. 90–96.

6. Михальчук О. І. Сучасні українські прізвища : відомі деривати. *Studia Slavistica* : Ономастика. Антропоніміка : зб. наук. ст.; [упоряд. і відп. ред. С. Пахомова, Я. Джоганик]. Ужгород : Вид-во Олександра Гаркуші, 2009. Вип. 9. С. 163–168.
7. Наливайко М. Способи творення українських прізвищ (лексико-семантичний спосіб). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мовознавство*. Тернопіль : ТНПУ, 2014. Вип. II (24). С. 178–181.
8. Панцьо С. Є., Наливайко М. Я. Прізвища жителів Львівщини (відомі деривати). *Студії з ономастики та етимології*. 2010 / НАН України, Ін-т укр. мови; редкол. : І. В. Єфименко (відп. ред.) [та ін.]. Луцьк : ВМА «Терен», 2010. С. 199–209.
9. Павлюк В. А. Афіксація як засіб творення прізвищ мешканців Вінницької області. *Записки з ономастики* : збірник наукових праць. Одеса : «Астропринт», 2015. Вип. 18. С. 575–582.
10. Прадід Ю. Функційні, мотиваційні та словотвірні особливості прізвищ жителів села Либохора Стрийського району Львівської області. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія*. Ужгород, 2021. Вип. 2 (46). С. 202–210.
11. Словарь української мови / [упоряд. з дод. влас. м-лу Б. Д. Грінченко]. Київ, 1907–1909. Т. I–IV.
12. Чучка П. П. Патроніми та їх місце в лексичній системі мови. *Мовознавство*. 1984. № 6. С. 49–56.
13. Шульська Н. М. Засоби і способи творення жіночих неофіційних іменувань у сімейно-родовій антропонімії Західного Полісся. Волинь-Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіональних проблем / ред. В. Мойсієнко, В. Єршов. Житомир, 2010. Вип. 22 (I). С. 312–320.
14. Shulska N., Kostusiak N., Vilchynska T., Bachynska H., Verbovetska O., Svystun N., Savchyn T. Derivative Potential of Unofficial Anthroponyms: Lexico-Semantic Method of Name Production. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2023. Vol. 13, Issue 2, Spec. Issue XXXV. P. 74–81. URL : [https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/papers/A\\_11.pdf](https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/papers/A_11.pdf).
15. Shulska N., Kostusiak N., Kostusiak D., Zinchuk R., Rudianyn I., Vilchynska T., Bachynska H., Verbovetska O., Svystun N., Savchyn T. Productive Word-Forming Models of Surnames in Dialect Speech: Suffix Derivatives, Their Contextual Appearances and Historical Interpretation. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. Vol. 14, Issue 1, Spec. Issue XLI. P. 87–94. URL : [https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140141/papers/A\\_14.pdf](https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140141/papers/A_14.pdf)

#### **Shulska N. M., Zinchuk R. S., Rymar N. Yu. WORD FORMATION OF MALE UNOFFICIAL NAMES IN DIALECT COMMUNICATION: SUFFIXAL DERIVATIVES**

*The article deals with word formation of male nicknames used in West Polissia dialect communication. It has been found out that the language space of West Polissia is a complex and multilayer formation within which archaic features of northern and south-western dialect systems interconnect and interact and also modern slang and jargons are actively penetrating.*

*The research shows that only suffixation was determined as a means of word formation both in nicknames and surnames, because prefix derivatives had been detected earlier at the level of appellative formation where prefixal morphemes emerged. Suffixal derivatives are classified as those formations that have no homonymous doublets among appellatives and which were not recorded in lexicographic sources. The attention is focused on productive suffixal models for male unofficial naming. The study material includes our own records of nicknames made in West Polissia localities and recorded from respondents of different age, primarily from dialect native speakers. The research of street anthroponyms showed that morphological derivatives are individual unofficial proper names mainly according to family membership.*

*The system analysis of male suffixal derivatives in folk and domestic name giving revealed the following varieties: a) patronymic and matronymic: -ич || -іч, -ович (-увич, -евич), b) polifunctional with patronymic and matronymic meanings: -ак, -ан || -ан', -еу' (-еу, -иц, -иц'), -ик || -ік (-ек, -'ек), -к-о, -ок (-ек, -'ек), -ук, -ує || -ує'. According to the number of examples in the anthroponomical database the following types of suffixal word-formation models are differentiated: a) highly productive: -ик || -ік, -к-о, -ович, -еу' in patronymic (propatronymic), matronymic (promatronymic) names; b) productive: -ок, -у'о in patronymic (propatronymic), matronymic (promatronymic), gynecom names; c) unproductive: -ак, -ан || -ан', -ук, -ує || -ує'. It is concluded that the nickname creativity of the inhabitants of West Polissia reveals both all-Ukrainian anthroponymic tendencies in the use of commonly used word-formation models and highlights local features. All this indicates the wide possibilities of nicknames, which especially require careful recording and detailed regional studies.*

**Key words:** word formation, nickname, dialect, dialect communication, suffixal derivatives, anthroponomy.